

BYGNINGER OG
GRØN OMSTILLING

Muligheder for udfasning af den fossile naturgas i husholdningerne inden 2030

Pixi-udgave

Pixi-udgaven er baseret på fremsynsnotatet " Udfasning af den fossile naturgas i husholdningerne inden 2030", udarbejdet i projektet "Bygninger og Grøn Omstilling" støttet af Realdania og Grundejernes Investeringsfond.

Forfattere: Søren Dyck-Madsen, CONCITO, Camilla Damsø Pedersen, CONCITO og Christian Jarby, Rådet for Grøn Omstilling

Udgivet: september 2020

Kort overblik

Danmark har et ambitiøst mål om reduktion af udledningen af CO₂ med 70 % i 2030. En fuld udfasning af den fossile naturgas i husholdningerne inden 2030 er en vigtig og naturlig del af at nå dette mål omkostningseffektivt.

Anvendelse af naturgas i husholdningerne for at opvarme bygningerne og producere varmt brugsvand giver i dag anledning til en udledning af 1,4 mio. tons CO₂ årligt¹.

Alternativerne til naturgasafbrændingen eksisterer i dag. De væsentligste er skift til fjernvarme, hvor bygningerne ligger tæt, og skift til individuelle varmepumper, hvor bygningerne ligger fjernt fra hinanden.

Begge alternativer er både privatøkonomisk og samfundsøkonomisk billigere over en 15 års opvarmingsperiode eller ligger på linje med fortsat afbrænding af naturgas.

På trods af, at der ofte kan være penge at spare ved udskiftning af en naturgaskedel til en varmepumpe eller fjernvarme, så er der en meget stor træghed hos nuværende naturgasforbrugere. En analyse fra MarketMinds² viste, at selvom der var 6.000 kr. at spare på årsbasis, så svarede kun 36 % af naturgasforbrugerne ja til at skifte forsyningsform. Samme undersøgelse viste også, at de 24 % af de 36 % af forbrugerne faktisk var villige til at skifte, selvom de tabte penge på det.

Dette stiller store krav til udformning af virkemidler, som kan sikre, at op mod 100 % af naturgasfyrene er skrottet frem mod 2030.

Tilskudsordningen til skrotning af naturgasfyr

Klimaaftalen af 22. juli 2020 indeholder en tilskudspulje, som skal udmøntes til skrotning af naturgasfyr og erstatte dem med fjernvarme og varmepumper.

Tilskudsordninger har normalt betydelige dødvægtstab - dvs. de giver tilskud til skrotning af naturgasfyr, som ville være skrottet alligevel. Det er derfor nødvendigt at målrette tilskuddene og deres størrelse til de relevante bygningsejere på en måde, så man får flest skrotninger for pengene.

Tilskudsordninger giver også normalt anledning til en stop-and-go adfærd, da bygningsejere, som alligevel ville have udskiftet deres naturgasfyr, venter til de kan få tilskuddet. Det er derfor nødvendigt med en hurtig udformning af tilskudsreglerne.

Udover tilskudsordninger indeholder Klimaaftalen en række tiltag, som skal sikre, at udvidelse af fjernvarmen får bedre muligheder for at blive en løsning ved skrotning af naturgasfyrene i områder med tættere bebyggelse.

Der er den 27. august 2020 fremlagt et udkast til bekendtgørelse om tilskud til individuelle varmepumper ved skrotning af olie- eller naturgasfyr. Det er samtidigt annonceret, at den samørende tilskudsordning til fjernvarmen ved skrotning kommer senere.

¹ Kilde: Beregninger på grundlag af Energistyrelsens "Energistatistik 2018".

² Kilde: "Roadmap: Udfasning af naturgas til rumvarme", Ea Energianalyse 2020

Det vurderes positivt, at tilskudsordningen til varmepumper kommer hurtigt i gang, men det forventes at blive en stor udfordring, at planlægningen af tilskudsordningen for fjernvarme ikke er kommet samtidig med ordningen for individuelle varmepumper.

Fjernvarme som hensigtsmæssigt alternativ til naturgasfyring

At tilskudsmuligheden til individuelle varmepumper kommer før tilskudsordningen til fjernvarme, forventes at skabe ulige vilkår. Der er nemlig ikke sat begrænsning på tilskud til individuelle varmepumper, hvilket ellers kunne sikre, at tilskud ikke opnås i områder, der efterfølgende burde omstilles til fjernvarme.

Denne situation vil kunne tvinge kommunerne til at anvende Varmeforsyningslovens § 14 til at sikre, at tilskudsordningen til individuelle varmepumper ikke medfører omstilling af en stor mængde naturgasfyr i områder, som samfundsøkonomisk bør omlægges til fjernvarme. § 14 giver kommunerne ret til at nedlægge forbud mod visse forsyningsformer i geografisk afgrænsede områder.

Behovet for midlertidigt stop for varmepumper udspringer af, at kommunerne har behov for tid til at gennemføre en ny kollektiv varmeplanlægning i de områder, som i de eksisterende varmeplaner er udlagt til naturgas. Og der skal være tid til efterfølgende at etablere fjernvarmesystemerne, hvor dette er mest hensigtsmæssigt.

Hvis ikke fastlæggelsen mellem fjernvarme og varmepumper i de nuværende naturgasfyrede områder foretages, så kan det forudses, at en hurtig opstart med varmepumper vil underminere den kollektive fjernvarme, og dermed gøre denne urentabel. Hvis dette sker i områder, hvor ikke alle har mulighed for at omstille til varmepumper, enten fordi den nødvendige varme ikke kan findes, eller der ikke kan findes plads til udedelen af luftvarmepumpen, så risikeres det, at disse gasforbrugere efterlades uden mulighed for hverken fjernvarme eller varmepumpe.

Forventninger om yderligere tiltag

Det forventes ud fra de nuværende politiske beslutninger, at der yderligere kan komme:

- Krav om løbende skrotning frem mod 2030 af naturgasfyr, som er over 15 år gamle og dermed forventeligt tilbagebetalt.
- Målretning af tilskud, så de understøtter et forbud ved kun at give tilskud til skrotning i forhold til restlevetiden af de naturgasfyr, som endnu ikke er blevet 15 år i 2030.
- Krav om, at ved udskiftning af naturgasfyr skal den nye opvarmningsform have en energieffektivitet på langt over 100 %. Det indebærer, at kun varmepumper og fjernvarme kan opfylde kravet. Er sådant krav kan forventes, hvis der ikke er politisk vilje til et egentligt forbud.
- Gennemførelse af yderligere CO₂ afgift uden bundfradrag for anvendelse af naturgas i husholdninger. Tiltaget vil dog kræve en meget høj CO₂ afgift, hvis ikke det skal risikere at løbe ind i samme træghed over for skift, som gør tilskudsordninger meget omkostningstunge.

- Mulighed for midlertidig tilslutningspligt til fjernvarmen til kommunerne. Dette for at sikre, at de områder som udlægges til fjernvarme, får alle med, hvilket gør det billigere for alle forbrugere.
- Program med "nudging", som skal overbevise ejere af naturgasfyr om, at der er klare fordele ved skift til enten varmepumpe eller fjernvarme.
- Overvejelser om iblandingskrav af grønne gasser for løbende at få skiftet gasfyrene ud. Metoden virker dog kun, hvis der samtidig fastholdes fuld naturgasafgift. Ved frafald af denne vil prisforskellen mellem at anvende den sparsomme grønne gas og alternativerne med fjernvarme og varmepumper ikke blive stor nok.
- Forbud mod skift til biomassebaseret opvarmning eller direkte el-opvarmning

Målgrupper for fremsynsnotat for udfasning af den fossile naturgas i husholdningerne inden 2030

Gennemførelsen af udfasning af stort set alle naturgasfyr i husholdningerne i Danmark frem mod 2030 vil få betydning for rigtig mange traditionelle og ikke-traditionelle aktører inden for byggeriet.

Landets kommuner vil have behov for at anvende Varmeforsyningslovens §14 til at stoppe udbredelsen af individuelle varmepumper i områder, hvor der eventuelt skal ske en udbygning af fjernvarmen. Kun herved kan de få tid til at planlægge, beslutte og udbygge fjernvarmen til erstatning af naturgassen. Større bymæssige bebyggelser, som opvarmes med naturgas i dag, kan ikke undvære fjernvarmen, da ikke alle forbrugere har adgang til varmekilder eller placering af udedelen af varmepumpen.

Naturgasbrugerne skal beslutte sig for fremtiden. Skal man skifte nu, kan man få tilskud til enten varmepumpe eller fjernvarme, og man kan forvente yderligere tiltag frem mod 2030 måske uden tilskud.

Installatørerne, som skal erhverve sig den nødvendige viden om varmepumper og fjernvarme for at kunne yde en præcis og relevant rådgivning om udskiftningen af naturgasfyrene og alternativerne til disse.

Entreprenører og rådgivere vil have interesse i at kende mere til opvarmningsformer i de nuværende naturgasområder.

Bygningsejere af især større bygninger, der ligger i tæt bebyggelse, som i dag opvarmes med naturgas, vil formentlig fremover for en stor dels vedkommende skulle opvarmes med fjernvarme.

Det politiske og administrative niveau som skal sikre en optimal udformning af de vedtagne tilskudsordninger, som skal sikre, at fjernvarmen får en samfundsøkonomisk optimal rolle i skrotningen af naturgassen, og som skal beslutte yderligere virkemidler, som skal sikre, at naturgassen gennem stort set 100 % udfasning yder det omkostningseffektive bidrag til at nå 70 % målet i 2030 under hensyn til, at det er et meget billigt virkemiddel.